

ORNITHOLOGISKE IAGTTAGELSER FRA LOLLAND

AF

E. ROSTRUP (†)

Den afdøde Botaniker, E. ROSTRUP, var i sine unge Dage overordentlig fugleinteresseret, gjorde Optegnelser om Fugle og malede en Mængde Fuglebilleder, som nu findes i Landbohøjskolens Bibliotek. Hans Søn, Mag. sciént. O. ROSTRUP, har overladt mig et lille Hefte, der udenpaa bærer Paaskriften: »Ornithologiske Noticer 1848«, indeni den ovenfor anførte Titel. I disse Optegnelser har vi den tidligste danske Lokalfauna; de giver adskillige værdifulde Oplysninger om Fugle, der nu ikke findes mere paa Lolland, men en hel Del af det meddelte har jo tabt i Interesse i de 80 Aar, der er forløbet, siden det blev nedskrevet, hvorfor der her blot gengives et Uddrag deraf, som indeholder de mere bemærkelsesværdige Angivelser, mens de Notitser, der har mindre Værdi for Nutidens Ornithologer, er udeladt. Om Strand- og Sumpfugle oplyser Manuskriptet just ikke meget, men i et Efterskrift pointerer ROSTRUP ogsaa udtrykkeligt, at han kun har haft ringe Lejlighed til at studere disse. ROSTRUP's Nomenklatur er omtrent den samme som den, der er anvendt i S. NILSSON: Skandinavisk fauna, foglarna; hvor hans Navne (eller Skrivemaade) afviger fra de Betegnelser, der sædvanlig benyttes i D. O. F. T., er disse tilføjede i []. — ROSTRUP var i den Tid, hvorfra Optegnelserne stammer, paa Kontoret hos sin Fader, der var Godsinspektør paa Juellinge (Halstedkloster), Vestlolland, og boede paa Stensgaard; Vejen mellem disse to Steder færdedes han da daglig. — Juellinge ligger ca. 8 km Øst for Nakskov; fra Juellinge til Stensgaard er der ca. $5\frac{1}{2}$ km østpaa ad Landevejen, og fra Stensgaard til det i Optegnelserne ofte nævnte Stokkemark omtrent lige saa langt videre mod Øst. — Der findes en anden Gaard ved Navn Stensgaard Nordvest for Nakskov.

O. HELMS.

Cygnus Olor, Knubsvanen [*Cygnus olor*, Knopsvanen].
Yngler almindeligt her, hvor passende Lokalteter findes, f. Eks. Pederstrup og Vesterborg Søer. Den holdes tam paa Herregaarde etc.

Perdix Cinerea, Agerhønen [*Perdix perdix*]. Temmelig almindelig hele Aaret paa Markerne. Om Vinteren ser man den

sjældent, dog trækker den ikke bort. Om Efteraaret er den især en vigtig Genstand for Jagten. Flere Gange har jeg truffet dem dybt indgravede under Sneen imellem Krat af Slaaen etc., hvor de havde Gange under. 19. Januar 1850, da der laa nogen Sne, var 4 à 5 Agerhøns endog kommen lige op til Laden, hvor de opsamlede Korn mellem andre Kreaturer paa en Plads, hvor der havde staaet Kornstak.

Machetes Pugnax [*Philomachus pugnax*, Brushanen]. Skal findes almindeligt paa Øerne saavel nordfor Lolland som dem i Rødby og Nakskov Fjord.

Sterna Nigra, Blaaternen [*Chlidonias nigra*, Sortternen]. Mindre hyppig, men den ses undertiden oppe i Landet om Sommeren, sædvanlig i regnfuldt Vejr flyvende over Damme.

Ardea Cinerea, Hejren [*Ardea cinerea*]. Den er flere Steder paa Lolland en Plage for Skovene, hvori den bygger, da dens skarpe Urenlighed skader Træerne, og den sædvanlig findes i Mængde, hvor den er, f. Eks. i Bødkerskoven ved Juellinge, Hamborgskoven ved Sundby, hvor aarlig stor Jagt bliver holdt, navnlig efter de flyvefærdige Unger, thi de gamle er ikke gode at skyde.

Ardea Stellaris [*Botaurus stellaris*, Rørdrummen]. Efter Jægernes Fortælling skal den findes flere Steder i Rørskove, og er oftere bleven skudt. I Vesterborg Sø har den været før, men findes der nu neppe, da den ellers let vilde røbe sig ved sit stærke Skrig.

Ciconia Alba, Storken [*Ciconia ciconia*]. Paa Lolland, som allevegne i Danmark almindelig hele Sommeren, indtil den til Afrejsen samler sig i uhyre Flokke, som man ser svæve højt i Luften, dog maa de uhyre Flokke, jeg flere Gange har set, være samlede fra større Strækninger end Lolland; kort før Afrejsen ser man ofte Flokke paa 20 eller flere samlede paa Enge og Marker, formodentlig de nærmestboende Familier. Den bygger mange Steder paa Tage, men ogsaa i gamle, tørre Træer; saaledes har jeg set en overmaade stor Rede i Rønnet i Toppen af et gammelt (Ege?)-Træ, hvilken vist har været der og hvert Aar blevet besøgt af et Storkepar, saa længe de ældste Folk mindes. — Angaaende dens Opholdstid her tjener følgende Oplysninger: 1846 var den ankommet sidst i Fe-

bruar, jeg saa den først 20. Marts, da 3 spadserede paa en nylig optøet Mose ved Juellinge; 1847 25. Marts, 1848 sidst i Marts. I Efteraaret 1849 blev en Stork meget længe tilbage paa Juellinge, hvor jeg troede, den vilde have overvintret, dog saa jeg den ikke senere end 19. Oktober. 5. April 1849 saa jeg 4 Storke ved Stensgaard.

Carbo Cormoranus, Aalekragen [*Phalacrocorax carbo subcormoranus*, Storskarven]. Det er vistnok denne Art (eller maaske den som NILSSON kalder *Phalacrocorax medius*)¹, som jeg flere Gange har set i Flokke paa Lindholm, men flyvende bort paa lang Afstand. Det er vist ogsaa denne Art, som under Navn af »Sortegæs« er i megen Omtale som ødelæggende Skovene, hvor de bygger (ligesom Hejrerne), navnlig for en Del Aar siden i overordentlig Mængde i Torrigskov, men nu udryddet. W. GALSCHIÖTT skød et Eksempel af denne Art ved Kjeldernæs i Sommeren 1850. Den sad i Toppen af et Træ.

Falco Subbuteo, Lærkefalken [*Falco subbuteo*]. Hist og her i Skove, især med gamle Ege, paa hvis tørre Grene de gerne sidde. Dens stærkt skingrende Stemme røber den let, hvor den findes. Jeg har bemærket den i Juellinge Dyrehauge, Torrigskov, Kyllingskoven og Stensgaardskoven.

Falco Milvus, Glenten [*Milvus milvus*]. Ses hele Sommeren temmelig ofte svævende, for det meste meget højt i Luften, og man kommer den sjælden nær; jeg har aldrig set den skudt her.

Falco Palumbarius, Duehøgen [*Accipiter gentilis dubius*]. Almindelig i Skovene, hvorfra den hele Aaret gør Besøg i Duegaarde.

Strix Aluco, Alm. Natugle [*Strix aluco*, Natugle]. Meget almindelig hele Aaret i alle Skove, større Haver, Kirketaarne etc. Om Dagen sidder den i hule Træer eller — f. Eks. i Stenskov — i Grantræer. Her er uden Tvivl flere Arter Ugler; efter Rygte skal den Store Hornugle, *Strix Bubo* [*Bubo bubo*], være baade i Torrigskov og Ugleholtskoven. Maaske er

¹ Denne Formodning er utvivlsom rigtig. Den hos S. NILSSON (Skandinavisk fauna, foglarna, Bd. 2, 1835, p. 478) nævnte »Mellanskarf (*Phalacrocorax medius*)« er den samme som *Phalacrocorax carbo subcormoranus*, den Skarv, der tidligere ynglede her i Landet. »Storskarfven (*Phalacrocorax Carbo*)« (ibid., p. 476) er den nordlige Race.

det den eller en anden Art Natugle, der har givet og giver Anledning til forskellige overtroiske Fortællinger om Spøgeri, formedelst overnaturlige Skrig, saavel i ovennævnte Ugleholt-skov som i Blands Skov og flere Steder.

Strix Brachyotos, Hedeuglen [*Asio flammeus*, Mosehornuglen]. Et Eksemplar af denne Fugl blev skudt i Stokkemarke 6. April 1849; det sad paa et Dige ved den saakaldte Braadsmosevig.

Caprimulgus Europæus, Natravnen [*Caprimulgus europæus*]. Skudt i Maribo, dog har jeg ikke selv set den. Jeg skød et Eksemplar i Stensgaard Skov i Sommerferien 1854.

Picus Viridis, Grønspætten [*Picus viridis (virescens > viridis?)*]. Strejfer hele Aaret gennem Skove, Haver og Pilerækker, dog er den ikke hyppig. Jeg har skudt af den baade Sommer og Vinter. Dens gennemtrængende Skrig melder snart dens Ankomst til en Skov.

Yunx Torquilla, Vindhalsen [*Jynx torquilla*, Vende-halsen]. Jeg har aldrig skudt denne Fugl eller set den skudt paa Lolland, men jeg tager næppe Fejl i, at det var den, jeg saa og hørte i Alléen ved Juellinge og i Juellinge Have 11. Maj 1849.

Upupa Epops, Hærfuglen [*Upupa epops*]. Jeg har kun set den en Gang, nemlig i Stokkemarke, hvor et helt Kuld Unger blev fangede og oplækkede.

Nucifraga Caryocatactes, Nøddekrigen [*Nucifraga caryocatactes*]. Jeg har kun set et Eksemplar her. Fuglen blev fanget ved at slaa en Piskesnært om dens Hals, da den troskyldig sad paa et Gærde ved Bøllesminde i Sommeren 1844.

Corvus Pica, Skaden [*Pica pica*]. Meget almindelig hele Aaret ved Landsbyer og Huse, ses sjældent i Skove; den bygger gerne i de høje Popler, som findes ved de fleste Gaarde og Huse her, eller i Frugttræer i Haven.

Corvus Frugilegus, Blaaraagen [*Corvus frugilegus*, Raa-gen]. Jeg har ikke set denne Art skudt her, dog er det uden Tvivl den, jeg om Efteraaret har set i Mængde blandede med Alliker, Stære etc., beskæftigede paa de nysaaede Hvedeagre.

Corvus Corax, Ravnens [*Corvus corax*]. Bekendt overalt, dog ikke hyppig, da de sædvanlig kun lever parvis i et større Distrikt; bygger i de højeste Træer i større Skove. Jeg véd

aldrig at have set mere end 2 Ravne ad Gangen, men som ogsaa altid, Sommer og Vinter, følges ad.

Hirundo Riparia, Jordsvalen [*Riparia riparia*, Dige-svalen]. Hist og her ved Strandbrinker, hvori de bore sig dybe Huller. Paa Lindholm i Mængde; ogsaa længere fra Vand, i sandige Bakker f. Eks. i Nærheden af Sundby paa Stejlehøjen.

Alauda Arvensis, Sanglærken [*Alauda arvensis*]. Den er her som allevegne hele Aaret hyppig paa Marker, især Stubmarker, hvor den om Vinteren ofte samles i temmelig store Flokke. Den er vistnok en af Foraarets første Sangere; 1846 hørte jeg den 2. Februar, 1847 22. Februar, 1848 først i Februar, 1849 27. Januar, og overhovedet kan man være vis paa den første Solskinsdag sidst i Januar eller først i Februar at faa den at høre, naar der ikke er for megen Sne eller Frostvejr. At den sædvanlig synger ved Kyndelmissetid (2. Februar) tyder ogsaa Ordsproget paa, der i det mindste paa Lolland er almindeligt: »At saa mange Dage Lærken synger før Kyndelmisse, saa mange Uger skal den græde derefter«. Man anser det altsaa ikke for noget godt Tegn i Henseende til Vejrliget, naar den synger før Kyndelmisse.

Turdus Merula, Solsorten [*Turdus merula*]. Temmelig almindelig hele Aaret i Skove, Haver etc. Bygger gerne i Naaletræer. Kommer især om Vinteren hyppig til Haver, ja, ofte paa Møddinger og tæt til Husene. Æder gerne de affaldne Æbler, som den opskraber under Sneen.

Fringilla Coccothraustes, Kirsebærfuglen [*Coccothraustes coccothraustes*, Kærnebidderen]. Om Sommeren kommer den i Kirsebærtiden hyppigt til Haverne. Efteraar og ofte om Vinteren ser man den hyppigt i Bøgeskovene.

Fringilla Carduelis, Stillids [*Carduelis carduelis*, Stillits]. Temmelig almindelig hele Aaret i aabne Skove, Marker, Veje, kort sagt overalt, hvor der findes Tidsler og Burrer.

Emberiza Miliaria, Bomlærken [*Emberiza calandra*, Kornverlingen]. Ikke saa hyppig som Gulspurven, om Sommeren gerne i Krat og paa Marker, i hvis Pile den gerne sidder og kvidrer. Om Vinteren ser man den hyppigt i store Flokke siddende i Popler og Pile, og i den strengeste Frost søgende ind til Husene.

Foruden de ovennævnte Arter omtaler ROSTRUP endnu en Del, men disse Meddelelser forøger dog ikke vor nuværende Viden om Lollands Fuglefauna i nogen væsentlig Grad. Navnene skal dog nævnes for en Fuldstændigheds Skyld; nogle Steder er ROSTRUP's egne Betegnelser angivet i (), men ellers er af Pladshensyn kun de nu brugte, danske Navne anført. Et Par Steder er en supplerende Bemærkning tilføjet i []. — Det drejer sig om følgende Fugle: Krikand, Stokand, Gravand, Sangsvane, Hvinand, Ederfugl, Sædgaas, Rørhøne (Grønbenet Vandhøne), Blishøne, Vibe, Hjejle, Almindelig Præstekrave, Strandskade, Mudderklire (Muddersneppen), Rødben, Sortklire, Hvidklire, Ryle [ROSTRUP kalder den *Tringa Variabilis*; han har sikkert ment Almindelig Ryle, men det anførte Navn betegner ogsaa — og snarere — Krumnæbbet Ryle], Bekkasiner [ROSTRUP nævner alle tre danske Arter, men er ikke ganske sikker i sin Bestemmelse], Skovsneppe, Hættemaage, Stormmaage (Blaamaagen), Dværgterne (Den lille Terne), Fjordterne (Hetteternen), Taarnfalk, Musevaage, Kongeørn (*Falco Fulvus*, Steen- eller Landørnen), Spurvehøg, Huldue (Skovduen), Ringdue (Ringelduen), Mursejler (*Cypselus Murarius*, Mursvalen), Gøg, Stor Flagspætte, Skovskade, Allike, Graakrage, Sortkrage [usikker Angivelse], Rødrygget Tornskade, Stor Tornskade, Silkehale (Sidensvans), Bysvale (Hussvalen), Forstuesvale (Røgsvale), Spætmejse, Stær, Gærdesmutte, Brunelle (Blaa Vipstjert ell. Brunelle), Musvit, Blaamejse, Sumpmejse, Halemejse, Træløber, Fuglekonge, Engpiber, Skovpiber (Træpiber), Gul Vipstjert (Gulspinken), Hvid Vipstjert, Tornsanger, Munk, Havesanger, Løvsanger, Vindrossel, Sangdrossel, Sjagger, Digesmutte (Stenpikker), Bynkefugl, Rødstjert (Rødhalen), Rødhals (Rødkælken), Nattergal, Broget Fluesnapper (*Muscicapa Luctuosa*, Sort Fluesnapper), Graa Fluesnapper, Graaspurv (Husspurven), Skovspurv (Markspurven), Bogfinke, Kvækerfinke, Svenske, Tornirisk, Grønsikken, Graasikken, Dompap, Lille Korsnæb, Stor Korsnæb [usikker Angivelse], Gulspurv, Snespurv. — Endelig kan det maaske fortjene Omtale, at f. Eks. Pirol og Sortmejse, der nu yngler paa Lolland¹, overhovedet ikke nævnes i Optegnelserne.

I sit Efterskrift nævner ROSTRUP en Del Fugle, som han ikke har haft Lejlighed til at studere nærmere. — Han har saaledes »oftere set en Rovfugl, omtrent af Størrelse som Glenten, flyvende over Bække og Aaer . . . undertiden holdende sig svævende i Luften og derpaa styrte sig ned i Vandet formodentlig efter Fisk«. Antagelsen, at det har drejet sig om en Fiskeørn, er utvivlsomt rigtig. — Kærhøgearterne véd ROSTRUP ikke af at have set. — Stenvenderen nævnes som skudt paa Lindholm af GALSCHIØTT.

¹ Sml. bl. a. G. A. GRAAE: Ornithologiske Iagttagelser fra Knuthenborg Park fra 17.VIII.1925 til 14.VII.1926, Danske Fugle, Bd. 2, 1929, p. 203—212 og LINDHARD HANSEN: Sækkøbingegnens Fugle, ibd., p. 217—224.